

IJTIMOIIY MUAMMOLARNI YORITISH VA ULARNI BARTARAF ETISHDA TELEVIDENIYENING AHAMIYATI

Siddikova Durdona

Mehnat va ijtimoiy munosabatlar akademiyasi tyutori

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy jamiyat hayotidagi ijtimoiy masalalarni aks ettirishda televideniyeining tutgan o'ri va ahamiyati tahlil etiladi. Televideniye asosiy ommaviy axborot vositasi sifatida mavjud muammolarni keng jamoatchilikka yetkazish, ularning dolzarbligini ko'rsatib berish, diqqat-e'tiborni muayyan mavzularga qaratish hamda ushbu masalalar yuzasidan ijtimoiy muloqot muhitini yuzaga keltirish imkoniga ega ekanligi yuzasidan so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: televideniye, ijtimoiy muammolar, jamoatchilik fikri, ijtimoiy mas'uliyat, jurnalistik etika, ijtimoiy muloqot.

ЗНАЧЕНИЕ ТЕЛЕВИДЕНИЯ В ОСВЕЩЕНИИ И РЕШЕНИИ СОЦИАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ

Сиддикова Дурдона Мирзиёдовна,

тьютор Академии труда и социальных отношений

Аннотация: В данной статье анализируются роль и значение телевидения в освещении социальных вопросов в жизни современного общества. Отмечается, что телевидение, как основное средство массовой информации, обладает возможностью доносить до широкой общественности существующие проблемы, показывать их актуальность, привлекать внимание к определенным темам и формировать атмосферу социального диалога по этим вопросам.

Ключевые слова: телевидение, социальные проблемы, общественное мнение, социальная ответственность, журналистская этика, социальный диалог.

THE SIGNIFICANCE OF TELEVISION IN COVERING AND RESOLVING SOCIAL ISSUES

Siddikova Durdona Mirziyodovna

Tutor at the Academy of Labor and Social Relations

Abstract: This article analyzes the role and significance of television in covering social issues in the life of modern society. It is noted that television, as a primary mass medium, possesses the ability to convey existing problems to the general public, demonstrate their

relevance, draw attention to specific topics, and foster an atmosphere of social dialogue regarding these issues.

Keywords: *television, social issues, public opinion, social responsibility, journalistic ethics, social dialogue.*

Hozirgi axborot muhitida ommaviy axborot vositalari jamiyatdagi mavjud voqelikni shunchaki aks ettiribgina qolmay, diqqat-e'tiborni muhim masalalarga qaratish, jamoatchilik muhokamasini yuzaga keltirish hamda dolzarb muammolarni keng auditoriyaga yetkazish kabi muhim vazifalarni bajaradi. Ular orasida televideniye o'zining audiovizual imkoniyatlari, auditoriya qamrovining kengligi hamda voqealarni tasvir, ovoz va jurnalistik matn mutanosibligida taqdim eta olishi bilan ijtimoiy muammolarni yoritishda alohida o'rin tutadi.

Ijtimoiy muammo deganda jamiyatning muayyan guruhlari yoki butun jamoatchilik manfaatlariga taalluqli bo'lgan, tezkor e'tibor va aniq choralarni talab etuvchi masalalar tushuniladi. Ishsizlik, kambag'allik, ekologik inqiroz, ta'lim va tibbiyot tizimidagi muammolar, xotin-qizlar va bolalar huquqlari, imkoniyati cheklangan shaxslarning jamiyatga integratsiyalashuvi, oilaviy nizolar, zo'ravonlik hamda migratsiya jarayonlari shular jumlasidandir. Bunday masalalarning mavjudligidan tashqari, ularning jamiyat tomonidan qanday idrok etilishi va baholanishi ham hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan, televideniye ijtimoiy muammolarni ochiq muhokama maydoniga olib chiqish borasida katta salohiyatga ega.

Televideniye ushbu jarayondagi o'rnini media kun tartibini belgilash (Agenda-setting)³¹ nazariyasi orqali ilmiy asoslash mumkin. Ushbu yondashuvga ko'ra, OAV jamoatchilik nimani va qanday o'ylashini keskin belgilab bermasada, qaysi mavzular dolzarb hamda muhim ekanligini shakllantirishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ilmiy izlanishlarda media kun tartibi va jamoatchilik diqqat-e'tibori o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik empirik tadqiqotlar vositasida o'z tasdig'ini topgan.

Shunday qilib, televideniye ijtimoiy masalalarni yoritishdagi asosiy vazifasi — muammoni belgilash va uni jamoatchilik muhokamasiga olib chiqishdan iborat. Xususan, jurnalistik surishtiruv, tahliliy reportaj, maxsus ko'rsatuv yoki muammoli lavhalar orqali uzoq vaqt e'tiborsiz qolgan masalalar keng auditoriya e'tiboriga havola etilishi mumkin. Bunda voqelikni shunchaki fakt sifatida qayd etish emas, balki uning kelib chiqish omillari, oqibatlari hamda manfaatdor tomonlarning qarashlarini har tomonlama ko'rsatish jurnalistik materialning ijtimoiy qimmatini ta'minlaydi³².

Telejurnalistikaning asosiy xususiyatlaridan biri — muammoni konkret inson taqdiri misolida gavdalantirish imkoniyatining mavjudligidir. Audiovizual imkoniyatlar orqali rasmiy ma'lumotlar, raqamlar va ekspertlar munosabati oddiy insonlarning hayotiy kechinmalari bilan uzviy bog'lanadi. Ushbu yondashuv ijtimoiy masalalarning mavhum nazariya sifatida emas,

³¹ McCombs M. The Agenda-Setting Role of the Mass Media in the Shaping of Public Opinion. — University of Texas at Austin.

³² <https://academic.oup.com/joc/article-abstract/43/1/8/4160119>

balki aniq shaxslar turmushiga bevosita ta'sir o'tkazuvchi hayotiy voqelik sifatida idrok qilinishini ta'minlaydi.

Shu bilan birga, telejurnalistikaning ijtimoiy dolzarb mavzularni yoritishdagi samadorligi faqatgina auditoriya e'tiborini tortish bilan cheklanmaydi. Materialda muammoning yuzaga kelish omillari va oqibatlari, mavjud statistik ko'rsatkichlar, mutaxassislar xulosalari, mutasaddi idoralarning pozitsiyasi hamda maqbul yechim yo'llari tizimli ravishda tahlil qilinishi zarur. Ayniqsa, jurnalistik surishtiruv janri muammolarning kelib chiqish mexanizmlarini chuqur tadqiq etish imkonini beradi. O'tkazilgan ilmiy izlanishlardan birida ko'p qismli tele-surishtiruvlarning auditoriyaning ijtimoiy masala bo'yicha bilimlari va qarashlariga ta'siri o'rganilganda, tomoshabinlarning munosabatida statistik jihatdan sezilarli o'zgarishlar mavjudligi aniqlangan.

Televideniyeining ijtimoiy vazifasi uning jamoatchilik fikrini shakllantirish borasidagi salohiyati bilan ham chasmbarshas bog'liq. UNESCO jurnalistikani jamiyat manfaatiga xizmat qiluvchi muhim resurs sifatida baholab, xolis va ishonchli jurnalistikaning fuqarolarni faktlarga asoslangan axborot bilan ta'minlash, ijtimoiy muloqotni rivojlantirish hamda dolzarb mavzularni kun tartibiga olib chiqishdagi rolini alohida e'tirof etadi³³.

Biroq ijtimoiy muammolarni yoritishda televideniyeining ta'sirchanligi mas'uliyatni ham oshiradi. Muammoni haddan tashqari dramatizatsiya qilish, bir tomonning fikrini mutlaq haqiqat sifatida taqdim etish, tasdiqlanmagan ma'lumotlardan foydalanish yoki inson sha'ni va qadr-qimmatiga zarar yetkazuvchi tasvirlardan foydalanish auditoriyaning voqelik haqidagi tasavvurini buzishi mumkin. Shu sababli ijtimoiy muammolar haqidagi telemateriallarda faktlarni tekshirish, manbalar xilma-xilligini ta'minlash, shaxsiy hayot daxlsizligini hurmat qilish va manfaatdor tomonlarning pozitsiyalarini imkon qadar muvozanatli yoritish muhimdir. UNESCO ham inqiroz va ijtimoiy jihatdan sezgir vaziyatlarda media materiallari verifikatsiyalangan axborot va jamoatchilik manfaatiga asoslangan muhokamani ta'minlashi kerakligini qayd etadi³⁴.

Televideniyeining ijtimoiy muammolarni bartaraf etishdagi o'rnini bevosita muammoni hal qiluvchi institut sifatida emas, balki axborot va ijtimoiy muloqot vositasi sifatida baholash maqsadga muvofiq. Telejurnalistik material muammoni aniqlashi, uni jamoatchilikka yetkazishi, mutasaddi tashkilotlarning e'tiborini jalb qilishi va muhokama uchun maydon yaratishi mumkin. Biroq yakuniy yechim qonunchilik, davlat va jamoat institutlari faoliyati, mutaxassislar, fuqarolik jamiyati hamda jamoatchilikning amaliy harakatlari bilan bog'liq.

Shuningdek, raqamli texnologiyalarning rivojlanishi televideniyeining ijtimoiy muammolarni yoritish shakllarini ham o'zgartirmoqda. Bugungi telematerial faqat efir orqali emas, balki telekanallarning internet platformalari, ijtimoiy tarmoqlar va videoxostinglar orqali ham auditoriyaga yetkazilmoqda. Natijada muammo atrofidagi jamoatchilik muhokamasi efir vaqti bilan cheklanmay, raqamli makonda davom etishi mumkin. Shu jihatdan zamonaviy

³³ UNESCO. Journalism as a Public Good: World Trends in Freedom of Expression and Media Development: Global Report 2021/2022. — Paris: UNESCO, 2022.

³⁴ UNESCO. World Trends in Freedom of Expression and Media Development: 2025. — Paris: UNESCO, 2025.

televideniye an'anaviy efir vositasi emas, balki turli platformalarni birlashtiruvchi audiovizual media tizimi sifatida o'rganish zarur.

Xulosa qilib aytganda, televideniyeining ijtimoiy muammolarni yoritishdagi ahamiyati uning axborot yetkazish funksiyasi bilangina chegaralanmaydi. Bu muammolarni jamoatchilik kun tartibiga olib chiqish, ijtimoiy guruhlarining ovozini eshittirish, jamoatchilik muhokamasini rag'batlantirish, mas'ul tashkilotlar e'tiborini muammolarga qaratish va jamiyatda ijtimoiy mas'uliyatni kuchaytirishga xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. McCombs M. The Agenda-Setting Role of the Mass Media in the Shaping of Public Opinion. — University of Texas at Austin.
2. <https://academic.oup.com/joc/article-abstract/43/1/8/4160119>
3. UNESCO. Journalism as a Public Good: World Trends in Freedom of Expression and Media Development: Global Report 2021/2022. — Paris: UNESCO, 2022.
4. UNESCO. World Trends in Freedom of Expression and Media Development: 2025. — Paris: UNESCO, 2025.